

Enheten för naturvård

Grytkärren SE0110230

Bevarandeplan för Natura 2000-område

(enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.)

Inledning

Bevarandeplanen är det dokument som beskriver vilka mål som ska uppnås i bevarandet av ett Natura 2000-område och som anger vilka bevarandeåtgärder som planeras. I bevarandeplanen beskrivs vilka förutsättningar som krävs för att de utpekade arterna och livsmiljöerna ska upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus. Det har betydelse för tillämpningen av regelverket om Natura 2000-områden.

BEVARANDEPLANDatum
2016-12-20Beteckning
511-44873-2016

Namn	Grytkärren	Areal	73,0 ha
Natura 2000-kod	SE0110230		
Kommun	Norrtälje		
Bevarandeplan fastställd av Länsstyrelsen	2007-02-05		
Bevarandeplan reviderad av Länsstyrelsen	2016-12-20		
Områdestyp och status	SAC-område enligt art- och habitatdirektivet		
Ägarförhållanden	Privat		

Ingående livsmiljöer enligt art- och habitatdirektivet

Tabell 1. Livsmiljöer.

Livsmiljökod	Livsmiljöns namn	Areal (ha)	Andel (%)
7140	Öppna mossar och kärr	25,5	35
9010	*Taiga	21,2	29
9050	Näringsrik granskog	12,7	17
9080	*Lövsumpskog	7,0	9,6

* Prioriterad livsmiljö – bevarandet bedöms ha hög prioritet inom EU.

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet

Natura 2000-arter är arter som finns upptagna i bilaga 2 till EU:s art- och habitatdirektiv och skyddas därmed av Natura 2000-reglerna. I denna bevarandeplan nämns andra arter än de som är skyddade av Natura 2000-reglerna. Dessa arter har inte samma lagliga skydd såsom eventuella Natura 2000-arter.

Tabell 2. Arter.

Artens kod	Svenskt namn	Vetenskapligt namn
Inga Natura 2000-arter finns rapporterade från området.		

Bevarandesyfte för Grytkärren

Bevarandesyftet och beskrivningen av livsmiljöer nedan utgör den beskrivning som ska upprättas i enlighet med 17 § förordningen om områdesskydd m.m. (FOM). Tillsammans med bevarandemål och bevarandeåtgärder i denna plan

BEVARANDEPLAN

Datum
2016-12-20

Beteckning
511-44873-2016

utgör de underlag som visar hur myndigheterna behöver arbeta för att motsvara kraven i 16 § FOM.

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att bidra till att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade livsmiljöerna. I Grytkärren är livsmiljöerna öppna mossar och kärr, 7140, och näringsrik granskog, 9050, de prioriterade värdena. Området ligger i Vällan-Aspdalssjöns skogliga värdestrakt. Trakten utgörs av ett större vildmarkspräglad skogslandskap. Sjöar och myrar bidrar till en variationsrik natur. Skogarna är ofta kalkpåverkade. Inom en 6 km radie finns drygt tio skyddade områden (Natura 2000 och reservat) innehållande skog. I en del av dessa finns även öppen myrmark.

I området finns inga särskilt prioriterade åtgärder, förutom upprättande av formellt skydd vilket just nu pågår.

Bevarandemål för Grytkärren

Öppna mossar och kärr (7140)

- Arealen öppna mossar och kärr ska bibehållas.
- Grundvattenytan ska variera och vara hög under större delen av året.
- Myrarna ska inte påverkas av lokal övergödning.
- Livsmiljön ska vara opåverkad av dikning eller dämning.
- De för livsmiljön typiska arterna, till exempel snip och bläddror, ska finnas i livskraftiga bestånd.

***Taiga (9010)**

- Arealen taiga ska bibehållas.
- Skogen ska ha en varierad åldersstruktur och artsammansättning med en tämligen allmän-riklig förekomst av gamla och grova träd samt död ved i olika former och nedbrytningsstadier.
- Det ska finnas ett måttligt till påtagligt inslag av lövträd (speciellt gamla och/eller grova träd).
- Området ska påverkas av störningar, exempelvis i form av stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Kontinuerlig förekomst av tall och gran ska upprätthållas.
- Aspgelélavar ska finnas kvar på lika stort antal träd som idag.
- De för livsmiljön typiska arterna, till exempel pärluggla, spillkråka och tjäder, ska finnas i livskraftiga bestånd.

BEVARANDEPLANDatum
2016-12-20Beteckning
511-44873-2016**Näringsrik granskog (9050)**

- Arealen näringsrik granskog ska bibehållas.
- Skogen ska ha en varierad åldersstruktur och artsammansättning med inslag av gamla och grova träd samt död ved i olika former och nedbrytningsstadier.
- Det ska finnas ett måttligt till påtagligt inslag av lövträd (speciellt gamla och/eller grova träd) och det ska finnas en kontinuitet på asp för att ersätta de grova asparna.
- Området ska påverkas av störningar, exempelvis i form av stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Kontinuerlig förekomst av gran ska upprätthållas.
- Områdena som under delar av året berörs av ytligt grundvatten ska inte minska.
- De för livsmiljön typiska arterna, till exempel trolldruva, myskmadra, skogsknipprot, blåsippan, vårärt, strutbräken, harsyra, ormbär och sårläka, ska finnas i livskraftiga bestånd.

***Lövsumpskog (9080)**

- Arealen lövsumpskog ska bibehållas.
- Skogen ska domineras av klibbal och björk av varierande ålder med inslag av gamla träd, död ved och alsocklar.
- Igenväxningsvegetation som utgörs av barrträd förekommer inte eller endast i begränsad omfattning.
- Skogen ska ha en varierad åldersstruktur med en tämligen allmän-riklig förekomst av gamla träd samt död ved i olika former och nedbrytningsstadier.
- Området ska påverkas av störningar, exempelvis i form av stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- De för livsmiljön typiska arterna, till exempel missne, ska finnas i livskraftiga bestånd.

Beskrivning av området

Natura 2000-området utgörs av ett långsmalt kärr (f d sund mellan Österviken och Liss-Norrsjön) som inringas av skogsbevuxna fastmarksholmar, skogsbevuxna sluttningar och enstaka branter. Grytkärren är till största delen öppna och är starrbevuxna men en del är bevuxna med blandskog. Grytkärren är delvis ett resultat av en fördämning av Skeboåns vattensystem som genomfördes på kolningens tid. Grytkärren har liksom flertalet andra våtmarker i området använts som slåttermyr. Enligt historiska kartor användes Grytkärret och Astervikskärret år 1800 som slåttermyr.

Den öppna våtmarken gränsar till partier med äldre skog med naturskogskaraktärer. På några platser är marken blockrik och där är lövinslaget större med bl a lind, hassel, ek och asp. Det är främst våtmarksområdets storlek, den ringa störningen och inslaget av löv som gett upphov till dess höga naturvärden.

BEVARANDEPLANDatum
2016-12-20Beteckning
511-44873-2016

I väster gränsar området till Österviken, i östra delen delas området av en skogsbilväg och längs i öster gränsar området till Liss-Norrsjön. Grytkärren utgör en del av ett mer omfattande komplex av myrmarker kring Liss-Norrsjön och detta våtmarkskomplex är på grund av sin storlek och mångformighet av stor betydelse för flera störningskänsliga arter så som tjäder, orre, trana, spillkråka samt sparvuggla, pärluggla och slaguggla. Här har även makaonfjäril påträffats.

I områdets västra del ligger en jaktstuga intill Österviken. På ett antal ställen gränsar Grytkärren till nyligen avverkade områden och där riskerar områdets värden att påverkas negativt av en uttorkningseffekt. I östra delen, på andra sidan vägen, har ett mindre skogsparti avverkats. I skogen intill finns spår efter tidigare betesdrift samt rester av en gammal skogsbilväg.

Beskrivning av livsmiljöer

Öppna mossar och kärr (7140)

Denna livsmiljö, som sträcker sig genom hela Natura 2000-området, utgörs av en öppen till glest skogbevuxen myr bestående av främst fattigkärr. I de smalaste delarna av myrstråken växer en del lågvuxet lövsly av al, björk och vide. I kärret växer kråklöver, flaskstarr, sjöfräken, kärrfräken, missne, svärdsilja och vass. Starr dominerar i området men mot Österviken breder vass ut sig och i vikarna i norra delen samt österut dominerar svärdsilja och sjöfräken. I kärret förekommer mindre partier med små gölar med vattenväxter så som näckros. Mitt i kärret, där det är som smalast, växer en lågvuxen mossevegetation med vitmossor, tranbär och rundsileshår. I området växer de för livsmiljön typiska arterna snip och bläddror.

*Taiga (9010)

Delar av de skogsklädda fastmarksholmarna i området består av livsmiljön taiga. Denna livsmiljö utgörs av en naturskogliknande granskog med död ved i form av lågor, torrakor och högstubbar. Skogen har utvecklats naturligt, d v s behållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning, åldersvariation och ekologiska funktion. Skogen har varit utsatt för mindre plockhuggningar men har aldrig varit omfattats av större kalavverkningar. Skogen hyser en rad sällsynta arter som är knutna till död ved och olika successionsstadier.

I västra delen finns en del hållar med senvuxen skog. Här växer tall, gran, asp, björk, al och ek. Här står enstaka "krattekar" på och intill hållar. På några senvuxna aspar i kanten mot hållarna växer aspgelélav. I områdets centrala delar ligger en grandominerad skog med inslag av hållar med senvuxna ekar och blockrik terräng. Här finns inslag av björk, asp och ädellöv (lind och ek). Detta skogsparti omges helt av kärr. Här finns ont om grov död ved. I nordöstra delen av området ligger en barrskogbevuxen höjdrygg med en rik kärlväxtflora med bl a vårärt och slätterfibbla. Här växer även svart taggsvamp. I ett litet öppet parti i södra delen växer enar och jungfrulin. I områdets norra del finns ett parti med

BEVARANDEPLANDatum
2016-12-20Beteckning
511-44873-2016

gammal granskog med inslag av gamla tallar, lind, några gamla ekar, hålaspar och grova aspar. Här växer aspgelélav, lunglav och stor aspticka. I området förekommer de för livsmiljön typiska arterna pärluggla, spillkråka och tjäder.

Näringsrik granskog (9050)

Livsmiljön utgörs av ett örtrikt granskogsparti med inslag av löv och gamla tallar. Terrängen är delvis blockig och omger Astervikskärret. Marken lutar mot kärret och flera bäckfåror rinner genom den svagt sluttande terrängen ner mot sjön. Bland bäckfåror växer rikligt med strutbräken. Träd- och buskskiktet utgörs av gran, alm, ask, ek, en, björk, lind, al och hassel. I sluttning ner mot kärret i västra delen finns gamla aspar med rik lavpåväxt samt ett antal ekar med lunglav. I området finns flera granar med gammelgranslav långt upp på stammen. Markfloran är väldigt artrik på grund av kalkinslaget i marken och det rörliga markvattnet. Här växer bl a skogsvicker, liljekonvalj, springkorn, lundelm, olvon, lungört, vispstarr, vätteros, tandrot, älggräs, nejlikrot, brudborste, gökblomster, skogsnycklar och bredbladiga gräs.

Några för livsmiljön typiska arter som har hittats i området är trolldruva, myskmadra, skogsknipprot, blåsippa, vårärt, strutbräken, harsyra, ormbär och sårläka.

Detta är även en intressant miljö för flera mossarter och här har höstöronmossa, västlig hakmossa, mörk husmossa, skogsgrimmia och liten hornfliksmossa påträffats.

I söder finns en del gläntor på hällar med stort inslag av ung gran. I östra delen gränsar området till ett hygge och här har den ökade vinden och solbelysningen skapat viss uttorkningseffekt. Längst österut står en invuxen jätteek.

I denna livsmiljö är det värdefulla den rika kärlväxtfloran, marksvamparna som är knutna till lång skoglig kontinuitet, död ved (rikligt med lågor) och lövinslaget med bl a ädellöv och grov asp.

***Lövsumpskog (9080)**

Denna livsmiljö utgörs av lövsumpskog som domineras av klibbal, björk och gran på huvudsakligen översilad eller genomsilad mark. Här växer bl a vattenklöver, flaskstarr och andra arter av starr, topplösa, skogssäv, sjöfräken, kärrfräken och svärdsilja. Träden står vanligtvis på socklar. Den för livsmiljön typiska arten missne har hittats i området.

BEVARANDEPLANDatum
2016-12-20Beteckning
511-44873-2016**Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt**

En komplett lista är inte möjlig att upprätta. Här listas ett urval hot som i det här området bedömts mest relevanta.

Öppna mossar och kärr (7140)

- Dikning och andra markavvattnande åtgärder liksom dämning kan påverka habitatets hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt, vilket i sin tur kan ge konsekvenser på vegetation och torvbildning samt torvnedbrytning. Även markavvattningsföretag och dämning i närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer kan ge en negativ påverkan på habitatet.
- Torvbrytning är ett stort hot mot habitatet idag då det finns en risk för att efterfrågan på torv som energikälla och jordförbättringsmedel blir större.
- Anläggandet av skogsbilvägar över eller i närheten av habitatet kan göra att hydrologin och/eller hydrokemin i området påverkas negativt.
- Skogsbruk och andra företag som innebär att fastmarksholmar och närliggande fastmark avverkas kan innebära är näringsämnen läcker ut på myren och att de hydrologiska förhållandena ändras.

***Taiga (9010)**

- Olika former av produktionsinriktat skogsbruk i eller i anslutning till objekt hotar livsmiljön och leder till brist på gamla träd, död ved, ökar uttorkningseffekten mm.
- Transporter genom området kan förstöra markskiktet och förändra hydrologin.
- Skogsbilvägar fragmentera området och medför att hydrologin i skogsområdet kan förstöras.
- Fragmentering minskar förbindelse mellan områden vilket ger brist på genflöde mellan populationer. Kanteffekterna ökar i mindre objekt.
- Minskad andel löv till följd av ökat graninslag.

Näringsrik granskog (9050)

- Avverkning och andra skogsbruksåtgärder i eller intill livsmiljön.
- Förändrad hydrologi kan påverka livsmiljön negativt genom uttorkningseffekt.
- Exploatering.
- Minskat lövinslag genom konkurrens med framför allt gran.

BEVARANDEPLANDatum
2016-12-20Beteckning
511-44873-2016***Lövsumpskog (9080)**

- Avverkning och andra skogsbruksåtgärder i eller i anslutning till livsmiljön kan ge en uttorkningseffekt. En viss utglesning av gran kan dock vara nödvändigt för att förbättra förhållandena för lövträden.
- Utdikning eller andra åtgärder som påtagligt kan förändra områdets hydrologi så att naturvärdena kommer till skada.
- Exploatering.

Bevarandeåtgärder med tidsplan**Gällande regler**

Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken (MB) krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller störa utpekade arter i ett Natura 2000-område som har förtecknats enligt 7 kap 27 § MB. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändig för skötseln och förvaltningen av området. Alla Sveriges Natura 2000-områden utgör dessutom riksintressen (enligt 4 kap MB), vilka ska beaktas vid prövning av ärenden och planläggning.

Strandskydd gäller enligt 7 kap 13-18 §§ MB inom delar av Natura 2000-området. Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden, t.ex. uppförande av ny byggnad. Undantag från förbudet gäller t.ex. byggnader som behövs för de areella näringarna och som måste finnas inom strandskyddat område.

Behov av ytterligare reglering

Reservatsbildning pågår.

Tabell 3. Förslag till skötselåtgärder för Grytkärren. Åtgärder i kursiv är prioriterade.

Livsmiljö/art	Åtgärd	Tidsplan
*Taiga (9010)	Öppna framför de gamla ekarna i kanterna mot sumpskog och kärr.	
Näringsrik granskog (9050)	Røj fram invuxen jätteek i öster. Friställ gamla aspar där de håller på att konkurreras ut av gran, bland annat i kantzonen mot vattnet.	
*Lövsumpskog (9080)	Ta bort gran som vandrar in och konkurrerar med lövet.	Vid behov.

BEVARANDEPLANDatum
2016-12-20Beteckning
511-44873-2016**Bevarandetillstånd i dag**

Tabell 4. Bevarandetillstånd hos ingående livsmiljöer.

Livsmiljö/art	Bevarandetillstånd
Öppna mossar och kärr (7140)	Gynnsamt.
*Taiga (9010)	Delvis gynnsamt. En ökning av grov död ved behöver ske.
Näringsrik granskog (9050)	Gynnsamt. Det har dock skett en uttorkningseffekt i ena kanten av området.
*Lövsumpskog (9080)	Gynnsamt.

Inventeringar i området och andra referenser

Artdatabanken, lista med rödlistade arter, uttag 2002-05-10.

Länsstyrelsen i Stockholms län. Naturkatalog för Stockholms län. Remissupplaga. 1996.

Länsstyrelsen i Stockholms län. Våtmarksinventering i Stockholms län. Rapport nr 1997:1. 1997.

Skogsvårdsstyrelsen. Nyckelbiotopsinventering. 1997.

Norrtälje kommun. Naturvård i Norrtälje kommun. Mårdsjöområdet. Naturinventering och förslag till landskapsekologisk planering. 1995.

BEVARANDEPLANDatum
2016-12-20Beteckning
511-44873-2016**Karta**

Livsmiljöernas sifferkoder i kartan och dokumentet är korrekta liksom namnen i dokumentet. Livsmiljöernas namn i kartan kan dock vara felaktiga.

